

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De veneratione || sanctor[um] libri duo Judoci
Clich-||touei. Neoportue[n]sis. excelle[n]tissi-||mi
Parisiensis academiae Theologi**

Clicthove, Josse

Coloniae, 1525

VD16 C 4211

No[n] leuiter, ad nouor[um] s[an]ctor[um] cultu[m] e[ss]e
p[ro]filie[n]du[m], neq[ue] imagines s[an]ctor[um] sub alia, q[ui]
signor[um] r[i]one, uenera[n]das XVII

urn:nbn:de:hbz:466:1-36172

LIBER SECVNDVS.

abij q rez ecclasticarū sunt periti, inueniet eā demū rectā eē ac legitimā. Vbi uero attingere illam nō potest, nihilo secius se submittat cōmuni ecclīe iudicio, & tuta incedet uia.

¶ Nō leuiter, ad nouorū sanctorū cultū esse profiliendū, neq; imagines, sub alia q; signorū rōne, uenerādas. **Ca. XVII**

I **D**ecimo septimo at loco, nos aduersarij hac adoriū obiectiōe. Nōnullos est inuenire, q; nimia leuitate induci & facili credulitate, eos tāq; sc̄tōs honorāt q; sc̄ti nō sunt, neq; ab ecclīa, sc̄tōrū catalogo ascripti. qd̄ protecto nō minori piculo subijcit hominē, q; si eū q; sanctus est & habet, uenerari negligat. Hmōi aut̄ prophano cultu, ad q̄stū forsitan primū excogitato, hostis n̄ antiquus mixe in modū delectat, illic itidē sua tēdit retia & laq̄os, ut in sup̄stitionis errorē mltos inuoluat, utq; idolū erigat, ad qd̄ uenerandū, undiq; cōcurrat. Inueniunt̄ & alij plerūq;, q; ultra imaginis & picturæ sc̄tōrū effigiē, nō erigūt mētē suā, sed sc̄tis debītū honorē, illi statuæ impēdūt. Occurrūt etiā interdū alij, qui maiore afficiūt deuotiōe ad sc̄tū, cui⁹ imaginē uidēt elegāter exsculptā aut pulchri⁹ adornatā, q; ad eū cui⁹ nō est tā affabre effigiata imago, aut nō tāto decore adornata. Hi aut̄ oēs, sensibilibus adhærēt figuris, affixiq; manēt. Quare ad hęc declināda incōmoda, satius est (inquiūt) sc̄tōrū uenerationē oīno sustollere, & solū deū colere.

II ¶ Huic qd̄ obiectiōi reddēda est r̄nsio, neminē suo arbitratu aut nutu ad alicui⁹ sancti uenerationē debere prorūpere, sed ea in re, sedis aplicæ ecclīe q; catholice expectare iudiciū, & illi iā definito atq; determinato, se hūiliter submittere. Nepe q; cito credit, leuis est corde, & q; ad rumorē miraculi, ab aliq; recens inuento ex opiniōe uulgi sancto, facti, cōtinuo profilit ad nūcupāda illa uota p̄cesq; fundendas, quē tñ nō approbauit ecclīa sc̄tā, nimix credulitatis, inducentis eū ad p̄cipitē illā sc̄ti uenerationē, pp̄modū sup̄stitioni cōiūctā, est inculand⁹, grauiq; pcena mulctandus. Nā in hmōi sc̄tōrū honoratiōe, prudenti maturatione opus est & cauta circūspectiōe, ne qcq; attentē añ toti⁹ ecclīe sn̄iam sup̄eare latā, aut sedis aplicæ sanctionē, decernentē illi publicos honores. Quippe ecclīa ipsa, a spū sc̄tō (q; ueritatis est spūs) re
gitur

Eccle. 19.

De ueneratione Sanctorum.

git ac mouet, neq; in ijs q̄ fidei sunt & morū, oberrare, aut a re-
cto tramite deuiare p̄t. **Q** si in ijs q̄ facti sunt, eā deerrare cō-
tingeret, & publica generaliq; cōstitutōe eū decernere hono-
rādū ut sc̄tm, q̄ tñ apud deū sc̄tūs nō eēt, neq; beatorū ascit^o cō-
sortio, qd̄ tñ uix fieri posse autumauerim, tū q̄sq; illi sniā toti^o
ecclīā submittere se debet, neq; suo soli^o iudicio q̄sp̄iā illi obni-
ti ac cōtraite. Illū nāq; sc̄tm q̄s honorās, sc̄dm ecclīasticā con-
stitutionē ḡnatim obseruatā, bonū opus agit propter obediē-
tiā, neq; culpā cōtrahit, ob inuincibilē (q̄ tenet) ignorantiam.
Nēpe tale suū opus tūc nō fert in idip̄m qd̄ ē, utpote in ei^o cul-
tū q̄ reuera sit sc̄tūs, cū positū sit p̄ hypothesin, eū q̄ ita colit,
nō eē sc̄tm, sed fert tñ in idip̄m qd̄ rationabilr eē credit, sc̄z in
uenerationē eius q̄ inuincibilr (ut ita dixerim) credit eē sanct^o.
Et illud plane sufficit ad ipsius opis bonitattē ac rectitudinē.
Quēadmodū aliq; adorās hostiā eucharistiā nō cōsecratam,
quā tñ credit eē cōsecratā a sacerdote, nequaq; delinqt, qm̄ nō
fert ei^o adoratio in id qd̄ ibi est, sed in illud qd̄ ibidē eē, rōnabilr
liter credit. **Q**ui p̄o suo adhærēs sensui recusaret eū colere ut
sc̄tm, q̄ ex hypothesi facta nō eēt sc̄tūs, propter inobedientiā
suā pariter & arrogantā (q̄ suū iudiciū, toti^o ecclīā p̄ferret iu-
dicio, nō sapiēs ad sobrietatē, ut deberet) grauis culpā reus ef-
ficeret. **E**t si suā moliret in publicū disseminare sniā, ecclīā
repugnātē, aliōsq; in illā p̄trahere, factiosam eo pacto induce-
ret nouitatē atq; seditiosam, q̄ mltis scādālū ingenerare posset
obijceretq; pedibus cōpluriū, offendiculū. Itaq; in talib^o nego-
cijs, q̄sq; suo sensui q̄ alieno, min^o credere debet, ut scite admo-
nuit **B. Bernard^o**, atq; cū **S. Gregorio** ingenue dicere. **M**alo
alieno sensui cedere, q̄ cōtentionib^o deseruire. **N**eq; igit nimiū
leues, ad recipiēdū sine delectu cuiusuis sc̄ti recēs inducti cul-
tū, simus, neq; plus æquo difficiles aut puicaces, ad recusandū
eorū cultū, q̄s tota approbat ecclīa, sed media ac regia progre-
diamur uia, q̄ haud dubie uirtutis est. **¶ Q**uō uero subijciūt, p̄e-
sentē obiectionē nobis intorquētes, de ijs q̄ imagines sc̄tōrū,
nō ut figuras aliōrū rēp̄sentatrices uenerant, sed ut exēplaria,
resq; rēp̄sentatas, constat utiq; eos (si q̄ tales sunt) procul a uia
ueritatis aberrare. **I**n deo nāq; rō adoratiōis uniuersaleq; sup

Bernardus
Gregorius.

III.

I omnia

LIBER SECVNDVS.

oia dominiū. In creaturis ꝑo, ut sc̄tis ac spiritib⁹ angelicis, rō
 uenerationis, ipsi a mortalibus exhibēdæ, est diuinū aliqd, ꝑ
 quandā participationē in illis existēs, utpote uirtus, potestas,
 aut excellētia aliq̄ singularis, a deo illis cōmunicata. Neutrū
 aut horū iā dictorū, ipsi cōuenit imaginibus aut dei aut san
 ctorū. Neq; em̄ in illis est suprema illa diuinitatis ꝑfectio, ne
 q; insignis aliqua uirtutis aut gratiæ excellētia. Nulla igit̄ ta
 liū imaginū, ꝑpter se uenerāda est, neq; auxiliū aliqd ab eis
 postulandū, qñquidē nec cōtuent̄ oculis, neq; auribus hauri
 unt ꝑꝑiā, nec intelligūt honorātes se, sed inanimæ sunt sub
 stātię, lignę aut lapideę, qbus neq; sensus inest neq; intellect⁹
 Nō etiā existimandū est, aliqd numinis aut diuinæ uirtutis in
 ip̄is imaginibus existere, ad miracula faciēda, aut ad ꝑstādū id
 qd ab eis expetit̄. Nanq; primū a solo deo, & sc̄do loco a sc̄tis,
 (ut apud deū n̄i sint oratores) expetēda sunt oia, q̄ ad salutem
 animæ sunt cōducētia, q̄ quidē sancti, corā ip̄is imaginib⁹
 repræsentātib⁹, rite a nobis sunt honorādi. At uero imagi
 nes ipsæ, ꝑpter aliud & (ut ita dixerim) accidētatio honorā
 tur, nō quidē ꝑpter potestatē, uirtutē, aut grām in ip̄is exi
 stentē, sed ꝑpter repræsentationē eorū sanctorū, qbus talia
 iā dicta dei munera insunt. Qm̄ em̄ repræsentant nobis ipsæ
 imagines uisibiles, sc̄tōs, oculis n̄is corporalibus nequaq; cō
 spicuos, ꝑpter hāc solā repræsentādi rationē, etiā & illis ue
 nerationē exhibemus, quā tñ in ipsos, qui per hm̄oi signātut
 imagines, ꝑsertim referimus. ¶ Q̄ si nōnunq̄ miracula fiant
 hominibus, ad imagines sanctorū certis in locis collocatas cō
 fluentibus, si bñficiā sanitatū aut subleuationes a malo q̄piam
 eis ꝑstant, nō hęc uirtute imaginū (q̄ nulla est) fieri credenda
 sunt, sed uirtute dei, ac ministerio bonorū angelorū, & ad iter
 cessionē sanctorū, q̄s eo in loco de⁹ uult honorari, & q̄s sunt il
 læ imagines, ea oia pagunt. Institūendus est itaq; dei ꝑꝑlus salu
 tari doctrina, circa imaginū uenerationē, quō eā debeat exer
 cere, ne eas q̄ signatū sunt, ut res signatas accipiat, ne circa
 earū accidētarias ꝑꝑrietas, pulchritudinē, elegātiā, speciē, ex
 teriorēue habitū, defigat aut immoret̄, sed ab oib⁹ his animū
 attollat ad eos suspiciēdos, colendos & honorandos, in quorū
 notione

III

De veneratione Sanctorum.

notionē & memoriā, p̄ hmōi simulachra ducunt. Etenim hac uia, cui debitū reddet obsequiū, primū deo, secūdū sanctis ei⁹ tertiu uero, eorū imaginib⁹ propter ipsos. At tamē ubi ex sola simplicitate cōiuncta piæ affectioni, cōtingeret interdū laicos rudes & idiotas quoq̄ pacto circa imagines affici, neq; ita sincere, ut par ē, assurgere ad sc̄tōs illis effigiatos, hmōi eorū simplicitas & talis deuotio, nō ē cēsenda, prius eē ingrata deo aut displicēs, qm̄ ipsa in fide fit eccl̄iæ, & illi tāq̄ fundamento innitit. Cui⁹ cōtēplatione, supplet deus (ut credere dignū est) defectū eorū, & adiuuat ipsorum infirmitatem.

Sanctos, nō ultra sui ordinis gradū esse extollendos, nec cōmenticia de illis narrāda miracula. **Cap. XVII**

Decimo octauo demū cōflictu literario atq; postremo, hoc in nos telū aduersarij cōtorquēt. Nō paucos ē inuenire, q̄ hūano q̄dā affectu nō diuino spū, suos (qbus peculiariter additi sunt) sc̄tōs extollūt longe altioribus præconīs, q̄ ferat illoꝝ gradus ac conditio, pluraq; illis tribuūt sanctitatis & gloriæ eulogia, q̄ sinat ueritas, honoratissimis itidē illos titulis, soliq; deo iure debitis appellant, de ipsis, nō nisi p̄ suplationis atq; supexcellētię nomia uerba faciētes, cū sanctissimos, beatissimos, optimosq; ipsos p̄ dicāt. Demū alij de sanctis q̄s impēsius honorari uolūt, miracula cōfingūt, subdola adinuēctione, ad questū & pecunię aucupii, aliā uē quāuis iniquā intētionē, q̄ nunq̄ de⁹ p̄ eos est operatus, hmōiq; miraculoꝝ cōmēta, sanctoꝝ inserūt historijs, uulgoq; legēda tradūt, imo & in eccl̄iastico officio, illa sacraꝝ lectionū loco legi, ac proferrī interdū cōperiunt, sine certo aliquo & probato authore cōscripta. Eadē q; signoz; figmenta, in publica cōcione ad pplm̄ hi mendaces sanctoꝝ cultores denūciant, q̄ ad nēnias q̄sdā & fabulas aniles propemodū decumbūt. Et ita stulta quadā credulitate (ne dicā impietate) imbuunt animi Christianoꝝ, & pro ueritate mēdaciū, pro fide uero amplectunt errorē. Contra quos, intonat dominus per be- **Iob. 15**
atū Iob. Nunquid deus indiget uestro mēdacio, ut pro illo loquamini dolos? Sed neq; sancti indigēt, aut gaudēt hmōi cōmentitijs signis, ut honorent ab hominibus. Quocirca satius